

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

uz podršku

Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije
Opštine Veliko Gradište

organizuju
deveti naučno-stručni skup
sa međunarodnim učešćem

**LOKALNA SAMOUPRAVA U
PLANIRANJU I UREĐENJU
PROSTORA I NASELJA**

Urednici:
Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević
Dr Zoran Radosavljević
Dr Marija R. Jeftić

Beograd, jun 2022.

**ASOCIJACIJA PROSTORNIH PLANERA SRBIJE
UNIVERZITET U BEOGRADU - GEOGRAFSKI FAKULTET**

Izdavači:

Asocijacija prostornih planera Srbije
Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

Za izdavače:

Dr Dejan S. Đorđević
Dr Velimir Šećerov

Urednici:

Dr Velimir Šećerov
Dr Dejan S. Đorđević
Dr Zoran Radosavljević
Dr Marija R. Jeftić

Tehnička priprema i dizajn korica:

Branko Protić

Grafička priprema i štampa:

Planeta Print DOO, Beograd

Tiraž:

200 primeraka

ISBN 978-86-6283-125-5

Beograd, jun 2022.

Štampu zbornika radova finansijski pomoglo:

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Napomena: Referati su štampani u obliku autorskih originala. Stavovi izneti u objavljenim radovima ne izražavaju stavove urednika Zbornika i Organizatora skupa. Autori preuzimaju pravnu i moralnu odgovornost za ideje iznete u svojim radovima. Izdavač neće snositi nikakvu odgovornost u slučaju ispostavljanja bilo kakvih zahteva za naknadu štete.

PROGRAMSKI ODBORI SKUPA

KOORDINACIJA SKUPA:

Prof. dr Velimir Šećerov, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Dr Dejan S. Đorđević, predsednik Asocijacije prostornih planera Srbije
Dr Zoran Radosavljević, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

NAUČNI ODBOR:

Prof. dr Marija R. Jeftić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, predsednik
Prof. dr Dejan Filipović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Uroš Rađosavljević, Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet
Prof. dr Danica Šantić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. Dr. Jerry Anthony, University of Iowa, School of Planning and Public Affairs, SAD
Dr Dejan S. Đorđević, naučni saradnik, Ministarstvo građ., saobraćaja i infrastrukture
Prof. dr Bogdan Lukić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Zora Živanović, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. Dr. Thomas Dillinger, Tehnički univerzitet u Beču, Austrija
Prof. dr Gordana Vojković, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Dragica Gatarić, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet
Prof. dr Mira Mandić, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
Prof. dr Danijela Vukoičić, Univerzitet u Prištini, Prirodno-matematički fakultet Kos. Mitrovica
Doc. dr Aleksandar Jeftić, Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka
Doc. dr Alma Zavodnik Lamovšek, Univerzitet u Ljubljani, Fakultet za građevinu i geodeziju
Dr Milan Husar, Slovački tehnički univerzitet u Bratislavi, Slovačka
Mr Miroљjub Stanković, Gradska uprava Grada Niša
Dr Milica Dobričić, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

ORGANIZACIONI ODBOR:

Miroslav Marić, Institut za puteve, Beograd - predsednik
Branko Protić, Univerzitet Beogradu - Geografski fakultet
Dušan Ristić, Univerzitet u Prištini, Prirodno-matematički fakultet Kosovska Mitrovica
Vladimir Popović, Geografski institut "Jovan Cvijić" SANU
Aleksandar Radulović, Univerzitet Beogradu - Geografski fakultet
Marina Stanić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Jelena Tolić, Zavod za zaštitu prirode Srbije
Milica Ristović, Studio Teserakt, Loznica
Marko Milosavljević, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

PLENUM

TEORIJSKA ISHODIŠTA ZA INTEGRISANO PLANIRANJE ODRŽIVOG RURALNOG RAZVOJA	15
Dr Mirko Grčić	
SEOSKA NASELJA U SRBIJI – STANJE I PERSPEKTIVA.....	25
Dragutin Tošić, Marija Drobnjaković	
LOKALNA SAMOUPRAVA I BANJE SRBIJE U PROŠLOSTI	35
Dr Stevan M. Stanković	
POSSIBILITIES OF INTEGRATING SPATIAL, DEVELOPMENT AND TRANSPORT PLANNING AT THE REGIONAL LEVEL IN SLOVENIA	47
Andrej Gulič	
U SUSRET NOVOM CIKLUSU PROSTORNOG PLANIRANJA U REPUBLICI SRBIJI NA LOKALNOM NIVOU – ISKUSTVA I PREPORUKE	55
Dušan Šljivančanin, Veljko Bojović	

PRAVNI, METODOLOŠKI I INSTITUCIONALNI OKVIR PLANIRANJA I UREĐENJA PROSTORA I NASELJA

PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR PLANIRANJA I UREĐENJA PROSTORA I NASELJA – OPŠTI PRISTUP	65
Marija Mihajlović, Ljiljana Stošić Mihajlović, Marko Mihajlović	
PREOBRAŽAJ MALIH GRADOVA U SRBIJI – OD URBANOG PROPADANJA DO NOVOG IDENTITETA	71
dr Omiljena Dželebdžić, dr Nataša Čolić, Katarina Majhenšek	
PROBLEMI I MOGUĆA RJEŠENJA PRI IZRADI PROSTORNIH PLANOVA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U REPUBLICI SRPSKOJ	81
Dragana Popović, Dragana Kuzmanović	
SPROVOĐENJE ZAKONSKE REGULATIVE NA PODRUČJU POSEBNE NAMENE NACIONALNOG PARKA TARE I PARKA PRIRODE ŠARGAN-MOKRA GORA	89
Marko Milosavljević, dr Uroš Radosavljević	
SUBJEKTI SISTEMA PROSTORNOG I URBANISTIČKOG PLANIRANJA U REPUBLICI SRPSKOJ	97
Neda Živak, Marko Ivanišević, Marko Knežević	
PERCEPCIJA POJMA PROSTORNOG PLANIRANJA IZ PERSPEKTIVE INTERNET KORISNIKA U SRBIJI	107
Petar Jeremić, Vladimir Maksimović	
PLANIRANJE GAZDOVANJA ŠUMAMA NA PRIMERU URBANIH PARKOVSKIH POVRŠINA NOVOG SADA I POŽAREVCA.....	115
Aleksandar Popović, Milan Medarević, Snežana Obradović, Jelena Belojica, Biljana Šljukić	
EKOLOŠKI INDEKS KAO INSTRUMENT ADAPTACIJE BEOGRADA NA KLIMATSKE PROMENE	123
Ana Mitić Radulović, Milica Lukić, Ana Simić	

JAVNI INTERES U PROSTORNOM I URBANISTIČKOM PLANIRANJU NA LOKALNOM NIVOU

JAVNI INTERES U NACIONALNOJ POLITICI URBANOG RAZVOJA..... 133
dr Siniša Trkulja

100 GODINA TRANSFORMACIJE KONCEPTA JAVNOG INTERESA U PROSTORNOM RAZVOJU SRBIJE: RAZUMEVANJE DRUŠTVENOG KONTEKSTA..... 137
dr Iva Čukić, dr Jasmina Đokić, Ana Graovac, dr Marija Maruna, dr Danijela Milovanović Rodić, dr Ana Perić, Ksenija Radovanović, dr Danijela Savkić, Ljubica Slavković, mr Anica Teofilović

ULOGA SCENARIJA U PLANIRANJU NA LOKALNOM NIVOU: RAZUMEVANJE SISTEMA I PREPOZNAVANJE JAVNOG INTERESA..... 151
Bojana Pjanović, Tijana Dabović, Dejan Đorđević, Bojana Ivanović

JAVNI INTERES I PLANIRANJE GRADOVA U SRBIJI - RAZVOJ BEOGRADA NA OBALAMA REKA – KRATAK PREGLED 157
Velimir Šećerov, Marija Jeftić, Branko Protić, Dejan S. Đorđević, Zoran Radosavljević

URBANISTIČKI PROJEKAT IZMEĐU JAVNOG I PRIVATNOG INTERESA..... 169
Uroš Radosavljević, Aleksandra Đorđević

UTVRĐIVANJE JAVNOG INTERESA ILI PODSTICANJE NESPORAZUMA: IZMENE I DOPUNE PLANA GENERALNE REGULACIJE BEOGRADA..... 179
dr Jasmina Đokić, Ana Graovac, Ksenija Radovanović, Ljubica Slavković

ASPEKTI URBANE TRANSFORMACIJE DELA GRADA NOVOG SADA – PRIMER KINESKE ČETVRTI – IZMEĐU LOKALNIH POTREBA I JAVNOG INTERESA 189
Srđan Zorić

DRUŠTVENO-EKONOMSKI UTICAJ OTKUPA ZEMLJIŠTA ZA POTREBE IZGRADNJE AUTOPUTA „POJATE-PRELJINA“ 197
Ana Pavlović, Nemanja Jevtić, Jovana Đurković

PLANIRANJE RAZVOJA SEOSKIH I TURISTIČKIH PODRUČJA

RURALNO PLANIRANJE NA LOKALNOM NIVOU U SAVREMENOM EVROPSKOM KONTEKSTU - DA LI JE KONCEPT „PAMETNA SELA“ REALNA MOGUĆNOST U SRBIJI? 207
Branka Tošić, Zora Živanović

REVITALIZACIJA NASELJA ZAŠTIĆENIH PLANINSKIH PROSTORA SRBIJE..... 217
Mirosljub Milinčić, Ljiljana Mihajlović, Dragan Petrović, Uroš Durlević, Uroš Milinčić

REZERVATI BIOSFERE – POTENCIJALI ILI OGRANIČENJA RAZVOJA RURALNIH PODRUČJA 225
Tijana Jakovljević, Snežana Đurđić

MORFOLOŠKA TIPOLOGIJA RURALNIH NASELJA NA TERITORIJI GRADA BANJALUKE	233
Dragica Gatarić, Marko Ivanišević, Luka Sabljčić	
NAPUŠTENJA SELA SRBIJE: STUDIJA SLUČAJA SELA VUKOJEVAC (OPŠTINA KURŠUMLIJA)	241
Golić Rajko, Joksimović Marko	
INFRASTRUKTURNA OPRREMLJENOST SEOSKIH NASELJA KAO DETERMINANTA RURALNE OBNOVE SRBIJE.....	249
Dušan Ristić, dr Bogdan Lukić, Branko Protić ² , dr Dejan S. Đorđević, Dragoslav Pavlović	
RURALNA DEAGRARIZACIJA KAO FAKTOR PROMENE INTENZITETA EROZIJE ZEMLJIŠTA	263
Sanja Manojlović, Tanja Srejić, Mikica Sibinović, Ivana Carević, Natalija Batočanin	
UTICAJ PANDEMIJE COVID-19 NA STANJE I ODRŽIVOST RURALNOG TURIZMA NA TERITORIJI GRADA KRALJEVA: STUDIJA SLUČAJA SELA RUDNO I LOPATNICA.....	271
Ivana Penjišević, Bojana Jandžiković ¹	
KARTOGRAFSKA FORMA PREZENTACIJE POKAZATELJA POTENCIJALA RURALNIH PODRUČJA	279
Jasmina M. Jovanović, Ljiljana Živković, Marko Stojanović, Tanja M. Janković, Ivana Đorđević	
KONCEPT GIS-A U PLANIRANJU RURALNOG RAZVOJA.....	287
Aleksandar Valjarević, Milan Radojković	
GEOPROSTORNI POTENCIJALI I OGRANIČENJA ZA RURALNU OBNOVU OPŠTINE ČUPRIJA	291
Marija Antić, Dejan Filipović, Danica Šantić	
TURIZAM I UGOSTITELJSTVO KAO FAKTORI ODRŽIVOG RAZVOJA RURALNIH PROSTORA SRBIJE.....	299
Marina Vesić, Nikola Todorović	
ODRŽIVI TURIZAM ZAŠTIĆENOG PODRUČJA AVALE – STANJE I PRESPEKTIVE –	307
Nevena Nekić, Miško Milanović	
UMETNIČKI I STARI ZANATI I DOMAĆA RADINOST U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA I SEOSKIH PODRUČJA.....	315
Danijela Vukoičić, Dragan Petrović, Sanja Božović	
SEOSKI TURIZAM U FUNKCIJI NOVOG KONCEPTA KULTURNIH PROMENA RASELJENIH NASELJA NA STAROJ PLANINI NA PRIMERU STAROPLANINSKOG NASELJA REPUŠNICA	325
Dr Miodrag Velojić, Dr Olica Radovanović, Maja Simonović, Branka Jemuović	
KREATIVNI TURIZAM KAO ŠANS ZA RAZVOJ RURALNIH PODRUČJA.....	331
Andrijana Mirković Svitlica	

UTICAJ DEMOGRAFSKIH I MIGRACIONIH PROCESA NA LOKALNE SAMOUPRAVE U SRBIJI I REGIONU

ZNAČAJ KREIRANJA MIGRACIONIH PROFILA U JEDINICAMA LOKALNIH SAMOUPRAVA U CILJU OPTIMALNIJEG UPRAVLJANJA MIGRACIJAMA I NJIHOVE INTEGRACIJE U RAZVOJNA DOKUMENTA.....	341
Danica Šantić, Jovana Konjević, Milica Langović	

DEMOGRAFSKE PROMENE I REGIONALNI RAZVOJ SRBIJE	349
Ljiljana Stošić Mihajlović, Marija Mihajlović	

DEMOGRAFSKE PERSPEKTIVE GRADA BANJA LUKE KAO ČINILAC PROSTORNOG RAZVOJA	357
Petar Vasić, Aleksandar Čavić	

UTICAJ UNUTRAŠNJIH MIGRACIJA NA DEMOGRAFSKU ODRŽIVOST NASEOBINSKE MREŽE REPUBLIKE SRPSKE	365
Dragica Delić, Dragana Vidić	

MEĐUZAVISNOST RADNE SNAGE I STRUKTURE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠNOG FONDA NA TERITORIJI ZAJEČARSKOG OKRUGA	373
Filip Krstić, Nemanja Josifov ¹ , Marko Sedlak ¹ , Vladimir Malinić ¹	

ANALIZA STANJA I MOGUĆNOSTI RURALNE OBNOVE DEPOPULACIONIH NASELJA U PIROTSKOM OKRUGU	381
Vladimir Malinić, Marko Sedlak, Filip Krstić	

PANDEMIJA VIRUSA COVID-19 KAO OGRANIČAVAJUĆI FAKTOR DEMOGRAFSKOG RAZVOJA LOKALNIH SAMOUPRAVA U SRBIJI	389
Damjan Bakić, Nevena Trnavčević, Vera Gligorijević	

UTICAJ DEMOGRAFSKIH I MIGRACIONIH PROCESA NA LOKALNE SAMOUPRAVE – STUDIJA SLUČAJA OPŠTINE KURŠUMLIJA I PODUJEVO.....	399
Sanja Božović, Danijela Vukoičić	

PROSTORNO I URBANISTIČKO PLANIRANJE NA LOKALNOM NIVOU

MODELING METRO VANCOUVER’S REGIONAL GROWTH PROJECTIONS	409
dr Sinisa Vukicevic, Nadia Vukicevic, Mia Bojic	

POLYVALENT FACTORS AND ACTIVITIES THAT AFFECT THE QUALITY OF LIFE IN SLOVENIA.....	419
Andrej Gulič	

PELJEŠKI CESTOVNI MOST – PLANSKA INTERVENCIJA U STRUKTURU TURISTIČKOG SEKTORA	427
Dr.sc. Denis Ambruš	

PROJEKAT DANURB+: PROFILISANJE MALIH I SREDNJE VELIKIH GRADOVA U SRPSKOM PODUNAVLJU	435
Aleksandra Đukić, Branislav Antonić, Aleksandar Grujičić, Jelena Marić	
STRATEGIJA „BEOGRAD 2030“	445
dr Vesna Zlatanović-Tomašević	
REVITALIZACIJA BRAUNFILDA KAO FAKTOR REŠAVANJA KOMUNALNO-HIGIJENSKIH PROBLEMA NA TERITORIJI GRADSKOG NASELJA BEOGRAD (SRBIJA)	455
Ivan Samardžić, Goran Anđelković, Irena Blagajac, Ljiljana Mihajlović, Ivan Novković, Uroš Durlević	
SISTEM UPRAVLJANJA OTPADOM KAO NAJZNAČAJNIJI EKOLOŠKI PROBLEM NA PROSTORU GRADA TREBINJA	463
Filipović Dejan, Duškov Ljubica	
STEČENE PLANSKE OBAVEZE KAO DETERMINANTA LOKALNOG RAZVOJA: POSTUPAK USKLAĐIVANJA PROSTORNOG PLANA OPŠTINE TITEL SA PLANOVIMA VIŠEG HIJERARHIJSKOG NIVOVA.....	471
Dušan Ristić, Mirjana Barać, Milena Ivanović, dr Milena Nikolić	
VOLONTERSKE GEOGRAFSKE INFORMACIJE U FUNKCIJI UREĐENJA PROSTORA NA LOKALNOM NIVOU	485
Sanja Stojković, Aleksandar Peulić, Dušica Jovanović	
TRANSFORMACIJA URBANIH PODRUČJA U ENERGETSKI POZITIVNE OBLASTI – PREGLED PROJEKATA SA AMBICIJOM OSTVARIVANJA ENERGETSKI POZITIVNIH OBLASTI.....	493
Bojana Lević, Ljiljana Đukanović	
PROBLEM JAVNIH PARKING MESTA U NOVOBEOGRADSKOM BLOKU 19a.....	501
Milan Mihelić	
ANALIZA RAZVOJA MODERNE ARHITEKTURE U SUBOTICI NA PRIMERIMA NASELJA PROZIVKA I RADIJALAC	509
Dezire Tilinger	
GROBLJA NA TERITORIJI GENERALNOG PLANA BEOGRADA	517
Borka Protić	

STEČENE PLANSKE OBAVEZE KAO DETERMINANTA LOKALNOG RAZVOJA: POSTUPAK USKLAĐIVANJA PROSTORNOG PLANA OPŠTINE TITEL SA PLANOVIMA VIŠEG HIJERARHIJSKOG NIVOA

**Dušan Ristić¹, Mirjana Barać², Milena Ivanović²,
dr Milena Nikolić¹**

Apstrakt: Poslednja decenija se prepoznaje kao period u kom je planiranje područja posebne namene postalo dominantnije u odnosu na ostale planske hijerarhijske nivoe u Srbiji. Preovlađujući prostorni planovi područja posebne namene (PPPPN), kao stečena planska obaveza, u mnogome određuju lokalni razvoj opština. Mnogi PPPPN imaju elemente detaljne razrade, apsolutna i determinišuća rešenja, pa ne ostavljaju dovoljno mogućnosti da se kroz lokalne planove tangiraju lokalni zahtevi i potrebe. Titel je primer opštine u kojoj stečene planske obaveze determinišu lokalni razvoj. Površinski i populaciono među najmanjim opštinama i naizgled morfološki, demografski, naseobinski i privredno veoma homogena, sa položajem na dve velike reke, isprepletana je različitim interesima i područjima koja zahtevaju poseban režim organizacije, uređenja, korišćenja i zaštite prostora. Prostor opštine Titel, pored Regionalnog prostornog plana Autonomne pokrajine Vojvodine, pokriven je sa još šest PPPPN, koji značajno determinišu lokalni razvoj i ograničavaju spektar mogućnosti za planiranje prostora. Stoga će u ovom radu biti prikazano u kojoj meri su stečene planske obaveze predodredile lokalni razvoj opštine Titel, kao i postupak usklađivanja Prostornog plana opštine Titel i lokalnih zahteva sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa.

Ključne reči: stečene planske obaveze, vertikalna koordinacija, prostorni plan opštine, lokalni razvoj, opština Titel.

ACQUIRED PLANNING OBLIGATIONS AS A DETERMINANT OF LOCAL DEVELOPMENT: PROCEDURE OF THE SPATIAL PLAN OF THE MUNICIPALITY OF TITEL COORDINATION WITH PLANS OF HIGHER HIERARCHY LEVEL

Abstract: The last decade is recognized as a period in which the planning of special purpose regions has become more dominant to other planning hierarchical levels in Serbia. The predominant Spatial plan of a special purpose region (SPSPR), as an acquired planning

¹ Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Prirodno-matematički fakultet (Odsek za geografiju), Lole Ribara 29, 38220 Kosovska Mitrovica, Srbija.
E-mail: dusan.ristic@pr.ac.rs

² Univerzitet u Beogradu, Arhitektonski fakultet, Bulevar kralja Aleksandra 73/II, 11000 Beograd, Srbija.

Stečene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

obligation, largely determine the local development of municipalities. Many SPSPRs have elements of detailed elaboration, absolute and determining solutions, leaving limited opportunities to address the requirements and needs of local development through local plans. Titel is an example of a municipality in which acquired planning obligations determine local development. The municipality of Titel is one of the smallest municipalities in terms of area and population, seemingly morphologically, demographically, and economically very homogeneous, with a position on two large rivers. Titel is intertwined with different interests and regions that require a special regime of organization, arrangement, use, and protection of space. The area of the municipality of Titel, in addition to the Regional Spatial Plan of the Autonomous Province of Vojvodina, is covered by six other SPSPR, which significantly determine local development and limit the range of possibilities for spatial planning. Therefore, this paper will show the extent to which the acquired planning obligations predetermine the local development of the municipality of Titel, as well as the procedure of coordination of the Spatial Plan of the Municipality of Titel and local requirements with plans of higher hierarchical level.

Key words: acquired planning obligations, vertical coordination, Spatial plan of a local government unit, local development, Municipality of Titel.

UVOD

Razvoj horizontalne i vertikalne koordinacije u prostornom planiranju i upravljanju predstavlja zajednički princip prostornog razvoja evropskog kontinenta. **Vertikalna koordinacija** podrazumeva uspostavljanje veze između svih nivoa prostornog i urbanističkog planiranja, od nacionalnog ka regionalnom i dalje ka lokalnom nivou. Jedno je od osnovnih i najvažnijih načela planskog uređenja i korišćenja prostora i podrazumeva da se rešenja data planovima višeg reda tretiraju kao stečena planska obaveza (plansko stanje) i razrađuju planovima nižeg reda. Sistem planskih dokumenata u Republici Srbiji je hijerarhijski uređen kroz tri nivoa planiranja (nacionalni, regionalni i lokalni) i regulisan je važećim Zakonom o planiranju i izgradnji. Obuhvata četiri vrste prostornih planova (prostorni plan Republike Srbije, regionalni prostorni plan, prostorni plan područja posebne namene i prostorni plan jedinice lokalne samouprave) i tri vrste urbanističkih planova (generalni urbanistički plan, plan generalne regulacije i plan detaljne regulacije). Ovakav sistem planskih dokumenata formiran je još 1960-ih godina sa prvim zakonima o planiranju i uređenju prostora i održao se do danas. Đorđević et al. (2020) u svom radu naglašavaju da je u socijalističkom periodu (1960 – 1990) u kvantitativnom smislu preovladavala uravnoteženost u izradi planova, dok je nakon 2010. godine nacionalno, regionalno i lokalno planiranje potisnuto planiranjem područja posebne namene, što je dovelo do narušavanja nekadašnjeg sredenog i hijerarhijski organizovanog sistema. Napuštenu uravnoteženost u pogledu broja i strukture prostornih planova potkrepljuju činjenicom da je nakon 2010. godine, uz desetak drugih (uglavnom regionalnih) prostornih planova, urađeno skoro 80 PPPPN, od kojih je većina imala elemente detaljne razrade (Đorđević et al., 2020). Zaključno sa 2020. godinom, u Srbiji je na snazi ukupno 94 PPPPN (Đorđević et al., 2021; Živanović et al., 2021). Praksa detaljne razrade lokacija od posebnog značaja kroz PPPPN, uticala je na to da ovi planovi pored strateškog karaktera poprime obeležja instrumenata za direktnu primenu i tako u velikoj meri determinišu lokalni razvoj. Apsolutna rešenja PPPPN ne ostavljaju dovoljno mogućnosti da se kroz druge planove tangiraju lokalni zahtevi i potrebe. Područja posebne namene su u nadležnosti Republike, zbog čega lokalne samouprave, na delu teritorije koji je u obuhvatu PPPPN, nisu u mogućnosti da definišu pravila uređenja, građenja i korišćenja

prostora (Živanović et al., 2021), iako se smatra da bi najveći broj planskih odluka, koje bi svakako trebalo da budu usaglašene sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa, trebalo donositi na lokalnom nivou, u skladu sa principom supsidijarnosti (Dabović & Đorđević, 2012). Generalni nedostatak u sistemu prostornog planiranja na svim nivoima odlikuje nedovoljna vertikalna i horizontalna koordinacija, sa najčešće sektorskim sagledavanjem budućih potreba razvoja i zaštite (Đorđević et al., 2021). Ovakav nedostatak je najvidljiviji kroz uticaj područja posebne namene na održivost ukupnog lokalnog razvoja. Ograničenja koja posebna namena "donosi" su brojna i značajno determinišu karakter razvojnih tokova, a planska rešenja često mogu dovesti lokalno stanovništvo u poziciju da je njihova dominantna delatnost ugrožena (Živanović et al., 2021). Na područjima opština gde se preklapa više vrsta PPPPN, lokalne samouprave nemaju mogućnost da same osmišljavaju optimalni način korišćenja prostora, iako je u pojedinim PPPPN ostavljena mogućnost za dalju razradu i uređenje prostora uz opšte smernice (Živanović et al., 2021). Titel je primer opštine u kojoj stečene planske obaveze determinišu lokalni razvoj i ograničavaju spektar mogućnosti za planiranje prostora. Područja koja zahtevaju poseban režim organizacije, uređenja, korišćenja i zaštite razrađena su kroz nekoliko PPPPN. Shodno tome, u ovom radu je prikazano u kojoj meri su stečene planske obaveze predodredile lokalni razvoj opštine Titel, ali i na koji način je sproveden postupak usklađivanja lokalnih zahteva, Prostornog plana opštine Titel i planova višeg hijerarhijskog nivoa.

PLANOVI VIŠEG HIJERARHIJSKOG NIVOA: SMERNICE I STEČENE PLANSKE OBAVEZE ZA PROSTORNI PLAN OPŠTINE TITEL

Odluka o izradi Prostornog plana opštine Titel (PPO Titel) doneta je 2015. godine, a rad na ovom planskom dokumentu trajao je dve godine (2016 – 2018). Kako je prethodni PPO Titel usvojen 2008. godine, izrada ovog dokumenta pored suštinskih i zakonskih obaveza tj. definisanja smernica za razvoj delatnosti i namenu površina, uslova za održivi i ravnomerni lokalni razvoj i sl., pokrenuta je i zbog usklađivanja lokalnog razvoja sa brojnim planskim dokumentima višeg hijerarhijskog nivoa koji su usvojeni nakon 2010. godine. Pojedini delovi opštine tretirani su planskim dokumentima višeg hijerarhijskog nivoa, od kojih je većina bila sa elementima detaljne razrade, koji su nakon njihovog usvajanja postali stečena planska obaveza za PPO Titel. U većini ovih planova je istaknuto da je potrebno izvršiti usaglašavanje važećih i izraditi nove lokalne planske dokumente u kojima bi se prikazale identične namene i planska rešenja kao u planovima višeg hijerarhijskog nivoa. Pored Prostornog plana Republike Srbije 2010-2020 ("Službeni glasnik RS", broj 88/10) i Regionalnog prostornog plana Autonomne Pokrajine Vojvodine ("Službeni list APV", broj 22/11) koji su planski obuhvatili ceo prostor opštine i definisali opšte smernice za razvoj opštine, pojedini delovi opštine Titel tretirani su i kroz šest drugih planova višeg hijerarhijskog nivoa koji spadaju u kategoriju PPPPN (Tabela 1). Preklapanjem granica obuhvata PPPPN na prostoru opštine Titel, uvida se da samo 868,88 ha (3,33% ukupne površine opštine) na krajnjem severu opštine u KO Mošorin nije pokriveno ni jednim PPPPN (Karta 1).

Stečene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

Tabela 1. Pregled usvojenih PPPPN koji su stečena planska obaveza za PPO Titel

Naziv plana	Posebna namena	Akt o usvajanju Plana
PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju	Infrastruktura (energija)	Sl. glasnik RS, 19/11
PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok"	Infrastruktura (energija)	Sl. glasnik RS, 119/12
Izmene i dopune PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok"	Infrastruktura (energija)	Sl. glasnik RS, 46/13
PPPPN Specijalnog rezervata prirode "Koviljsko-Petrovaradinski rit"	Zaštita prirode	Sl. list APV, 3/12
PPPPN međunarodnog vodnog puta E80–Dunav (Panevropski koridor VII)	Infrastruktura (plovni put)	Sl. glasnik RS, 14/15
PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise	Zaštita prirode	Sl. list APV, 14/2015
PPPPN Specijalnog rezervata prirode "Titelski breg"	Zaštita prirode	Sl. list APV, 10/16

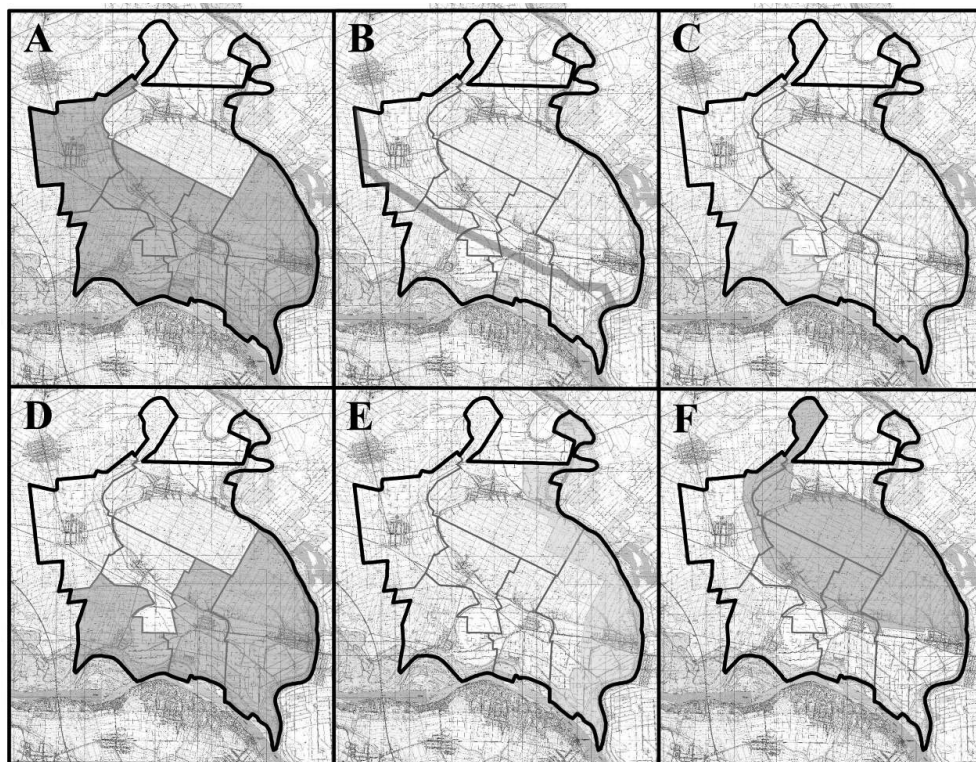
PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju (trasa Sombor-Niš) donet je 2011. godine, kako bi se stvorili uslovi za realizaciju republičkih interesa na području koridora sistema produktovoda. Planirano je da trasa produktovoda koristi postojeće trase infrastrukturnih sistema (gasovoda i naftovoda, kao i saobraćajnica). Ovaj Plan, pored načela i ciljeva prostornog uređenja i razvoja, organizacije, zaštite, korišćenja i namene prostora, definisao je i elemente za direktnu primenu Plana u zonama zaštite trase produktovoda. Obuhvatio je 19.452 ha teritorije opštine Titel (cele KO: Gardinovci, Lok, Titel, Vилоvo i Šajkaš). Prateći terminali i objekti nisu predviđeni na prostoru opštine Titel. Produktovod se uglavnom vodi ispod poljoprivrednog zemljišta na propisanom rastojanju od objekata, vodotoka, puteva, gasovoda, naftovoda i železničkih koloseka. Na prostoru opštine Titel koridor produktovoda se ukršta sa rekom Tisom, putevima (državni put IIA reda 114 i opštinskim putevima) i naftovodom (Novi Sad–Pančevo). Koridor produktovoda se samo na deonici na području opštine Titel približava koridoru gasovoda. Proverom usklađenosti planskih rešenja postojećih prostornih i urbanističkih planova (usvojenih ili u završnoj fazi) sa trasom produktovoda, ustanovljeno je da je trasa generalno kompatibilna nameni iz analiziranih planskih dokumenata. Na trasi produktovoda, kao jedino građevinsko područje, predviđena je radna zona "Titel-jug". Prema osetljivosti na životnu sredinu, najosetljivije delove trase predstavljaju aluvijalne ravni reke Dunava i Tise. S obzirom da transport produkata nafte nosi određeni stepen rizika sa aspekta negativnih uticaja na životnu sredinu, propisane su mere zaštite životne sredine i prirodnih dobara. Planom su predviđene tri osnovne zone zaštite sa različitim uslovima. Prva zona neposredne zaštite iznosi 5 m obostrano od ose produktovoda u kojoj je po pravilu zabranjeno duboko oranje (preko 0,5 m), kao i sadnja biljaka sa dubokim korenjem (preko 1 m dubine). Druga zona zaštite obuhvata obostrani pojas od 30 m, u kom se po pravilu zabranjuje gradnja objekata za stanovanje, s tim da su mogući izuzeci (zgrade za stanovanje ili boravak ljudi se mogu graditi u pojasu užem od 30 m, ako je gradnja već bila predviđena urbanističkim planom pre projektovanja produktovoda). Treća zona (pojas od 200 m obostrano od ose produktovoda) podeljena je na četiri kategorije u zavisnosti od gustine naseljenosti.

PPPN transnacionalnog gasovoda „Južni tok“ donet je 2012. godine a njegove Izmene i dopune 2013. godine, kako bi se stvorili uslovi za izgradnju i funkcionisanje dela koridora transnacionalnog gasovoda „Južni tok“ kroz Srbiju, koji će doprineti prostornoj i energetske integraciji Srbije u evropsko okruženje. Plan je obuhvatio 1.468 ha teritorije opštine Titel (delove KO: Titel, Lok, Gardinovci, Villovo i Šajkaš). Energetski koridor je ukupne širine 600 m, u okviru koje su predviđeni pojasevi zaštite gasovoda (pojas detaljne razrade i direktne primene Plana) i pojas kontrolisane izgradnje (u kojem se primenjuju važeći planski dokumenti ukoliko nisu u suprotnosti sa režimom korišćenja i uređenja ovog pojasa). Za pojaseve zaštite gasovoda u energetskom koridoru, definisani su režimi korišćenja koji su obavezujući za sve planske dokumente opštine Titel. U neposrednom (obostrano od ose gasovoda 10 - 25 m) i užem pojasu zaštite (100 m obostrano od ose koridora) uklanjaju se svi postojeći objekti i zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji sistema gasovoda. U neposrednom pojasu zaštite moguće je obrađivanje zemljišta tehnikom plitkog oranja i gajenje isključivo jednogodišnjih biljaka, dok se u pojasu uže zaštite postojeća infrastruktura zadržava i moguća je izgradnja nove infrastrukture uz saradnju sa upravljačem gasovoda. U pojasu šire zaštite (200 m obostrano od ose koridora) ne planira se nova izgradnja, već samo rekonstrukcija, adaptacija i sanacija postojećih objekata i infrastrukture. U pojasu kontrolisane izgradnje je takođe zabranjena izgradnja objekata i površina javne namene, ali je moguća izgradnja nadzemnih objekata infrastrukturnih i komunalnih sistema uz procenu ugroženosti. Na teritoriji opštine, koridor gasovoda pruža se u pravcu severozapada i prolazi na udaljenosti većoj od 1000 m od granica proglašanih zaštićenih područja (SRP "Titelski breg" i SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit"), stoga nema negativnih uticaja na zaštićena područja. U neposrednom okruženju gasovoda, na oko 500 – 1000 m, nalaze se građevinska područja naselja Lok i Šajkaš. Gasovod ima delimičan negativan uticaj na razvoj, uređenje i funkcionisanje seoskih naselja usled zauzimanja dela poljoprivrednog zemljišta i izuzimanjem istog iz proizvodnje. Kako prema Zakonu o planiranju i izgradnji, postavljanje/ izgradnja podzemnih objekata nije uslovljena formiranjem posebne građevinske parcele, površine za postavljanje gasovoda i pratećih instalacija su obezbeđene u pojasa detaljne razrade, bez izmene postojeće namene površina. Od osnovnih objekata na linijskom sistemu transnacionalnog gasovoda „Južni tok“ jedino je blok stanica predviđena na području opštine Titel u KO Šajkaš.

PPPN Specijalnog rezervata prirode „Koviljsko – Petrovaradinski rit“ donet je 2012. godine za plavno područje Dunava koje je proglašeno za SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit" i zaštićeno kao područje od izuzetnog značaja (I kategorije). Predstavlja i međunarodno značajno IPA i IBA područje, deo je EMERALD mreže i područja posebne važnosti za zaštitu prirode (ASCI). Osnovni cilj izrade Plana je zaštita područja, očuvanje i prezentacija prirodnih vrednosti, vrsta i ekosistema vlažnih plavnih područja. Planom je predviđen usklađen razvoj ekološki prihvatljivih oblika šumarstva, ribarstva, stočarstva i eko-turizma. U kontekstu zaštite prirodnih resursa, na prostoru obuhvata Plana, naročito izvan Rezervata, predviđene su određene mere i aktivnosti, čijom realizacijom će se zaustaviti njihova dalja degradacija, a unaprediće se kvalitet životne sredine ovog područja. Plan je obuhvatio 3.231,44 ha opštine Titel (KO Gardinovci) uz levu obalu Dunava, od kojih je u granicama Rezervata 425,08 ha (7,22%). Ustanovljena su tri režima zaštite sa pravilima uređenja, građenja i korišćenja, od kojih se režimi zaštite II i III stepena (prostori direktne primene Plana) nalaze na prostoru opštine Titel. Osnovna namena prostora u granicama Rezervata, definisana PPPN, ne može se menjati planovima nižeg hijerarhijskog nivoa. U II režimu zaštite zabranjena je izgradnja objekata, a moguće su upravljačke intervencije u smislu revitalizacije i uređenja Rezervata. Na prostorima u III režimu zaštite dozvoljena je adaptacija i izgradnja objekata (kao što su lovačke i ribarske kuće) za potrebe posetilaca Rezervata i aktivnosti edukacije, posmatranja, obilaska, i uređenje planski određenih lokaliteta. Građevinsko područje naselja Gardinovci je u obuhvatu Plana, ali izvan SRP. Zabranjeno je planiranje proširenja njegovog građevinskog područja prema SRP. Vikend naselje kod Gardinovaca, koje se nalazi u blizini Rezervata, zadržava se uz posebne planske uslove, ali se ne može širiti i postojeći objekti se ne mogu dograđivati. Predviđen je komplementarni razvoj naselja i Rezervata, u svrhu

Stečene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

obogaćivanja turističkih sadržaja u samom naselju a radi održivog korišćenja prirodnih dobara (obilazak Rezervata, sportski ribolov, organizovanje raznih manifestacija u okruženju sa specifičnim obeležjima i sl.). Naselje Gardinovci je predviđeno za centar ribolovnog i ruralnog turizma, a prostor KO Gardinovci okarakterisan kao prostor odličnih prostornih i hidroloških uslova za implementaciju sadržaja vodnog saobraćaja u okviru obale Dunava. Predviđena je rekonstrukcija opštinskog puta u funkciji afirmacije SRP, gasifikacija naselja Gardinovci i izgradnja kanalizacionog sistema i sistema za prečišćavanje otpadnih voda. U Rezervatu prema posebnim pravilima utvrđenim Planom, mogu se graditi privezišta za čamce, šumski putevi i pešačke staze, punktovi za potrebe edukacije i prezentacije prirodnih vrednosti u tradicionalnom stilu od drveta, protivpožarne osmatračnice i biciklističke staze. Za potrebe turizma planirano je uređenje postojeće neuređene plaže kod Gardinovaca (uz izradu Urbanističkog projekta) koja se nalazi u granicama Rezervata, uz poštovanje posebno propisanih uslova uređenja. Dozvoljena je izgradnja šetnih staza, bez promene reljefa, od rečnog šljunka i izgradnja međunarodne biciklističke staze čija je trasa planirana po postojećem nasipu. Za izgradnju na građevinskom zemljištu izvan SRP i uređenje ostalog prostora date su smernice koje će se detaljnije razraditi kroz izradu prostornih planova koji ne smeju biti u suprotnosti sa PPPPN.

Karta 1. Obuhvat PPPPN u granicama PPO Titel (A. PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju; B. PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok"; C. PPPPN SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit"; D. PPPPN međunarodnog vodnog puta E80-Dunav; E. PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise; F. PPPPN SRP "Titelski breg")

PPPPN međunarodnog vodnog puta E80 – Dunav (paneuropski koridor VII) donet je 2014. godine u okviru politike približavanja Evropskoj uniji sa ciljem uređenja, razvoja i zaštite Dunava kao plovnog i jedinog paneuropskog vodnog koridora, kako bi se stvorili uslovi za intenzivniji razvoj rečnog saobraćaja i bezbednost plovidbe kroz Srbiju. Plan obuhvata koridor vodnog puta E80 – Dunav sa neposrednim zaštitnim pojasom do 200 m, širim zaštitnim pojasom (korito Dunava i inundacionog područja) i zonom neposrednog uticaja koridora na magistralne infrastrukturne sisteme i atare naselja. Plan je obuhvatio 12.812 ha opštine Titel (cele KO Gardinovci, Lok i Titel), ali nije predvideo značajnija planska rešenja za prostor opštine. Najznačajnija odredba, koja je u funkciji održivog prostornog razvoja koridora vodnog puta, je očuvanje i unapređenje hidrotehničkih sistema zaštite od unutrašnjih voda koji su realizovani tokom građenja HE "Đerdap 1" i HE "Đerdap 2". Razvoj naselja u obuhvatu plana (Lok, Titel i Gardinovci) predviđen je integralno u sklopu podunavske razvojne osovine, kao funkcionalno najznačajnije razvojno-integrativne osovine srpskog geoprostora. Plan je definisao turistički atraktivne zone u opštini – ritske zone Dunava ("Koviljsko-Petrovaradinski rit", ušće Tise u Dunav) i ruralno i ekološki atraktivno seosko naselje Gardinovci. Sa aspekta značaja za razvoj nautičkog turizma i nautičke infrastrukture Titel i Gardinovci su određeni kao potencijalni nautički turistički punktovi. Direktna primena PPPPN predviđena je u zoni neposredne zaštite, a za širi zaštitni pojas propisane su mere i smernice koje se moraju implementirati u PPO Titel i ostale planove.

PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise donet je 2015. godine za rečni koridor Tise sa obalskim pojasom i zonom neposrednog uticaja najznačajnijih abiotičkih i biotičkih faktora od kojih zavisi funkcionalnost koridora. Većim delom se nalazi na prostoru vodnog zemljišta, obuhvata i nebranjeni deo plavnog područja, odbrambene nasipe i zaštićena područja. Ključna posebna namena je ekološki koridor Tise (koridor od međunarodnog značaja), vodoprivredna infrastruktura i razvoj turističke aktivnosti. U koncepciji razvoja područja prioritet su predstavljali: očuvanje vodnog i ekološkog koridora Tise, zaštita njegovog priobalja, vodoprivrednih sistema za odbranu od velikih voda i razvoj vodnog saobraćaja i pratećih delatnosti. Na području opštine Titel, Plan obuhvata delove KO Mošorin i Titel, a razvoj naselja Mošorin i Titel predviđen je u sklopu potiske razvojne osovine. Naselje Titel je označeno kao lokalitet povoljan za smeštaj nove privredno/industrijske zone. Sa aspekta razvoja turizma, opština je svrstana u celinu Donje Potisje sa resursima za razvoj sportsko-rekreativnog turizma (plaže, izletišta i sportsko-rekreativni objekti na Tisi kod Titela i Mošorina), eko-turizma (ekološki koridor i Titelski breg), kulturno-manifestacionog turizma (arheološko nalazište Kalvarija-Titelski plato), nautičkog turizma (objekti marine i turističkog pristaništa u Titelu i privezišta za čamce u Titelu i Mošorinu), ruralnog turizma (salaši i seoska domaćinstva), lovnog i ribolovnog turizma. U ekološkom koridoru nalaze se i dva sportsko-rekreativno-turistička kompleksa tj. izletišta na Tisi, u Mošorinu i Titelu. U ekološkom koridoru se nalazi i deo građevinskog područja Titela i radna zona u Titelu. U cilju intenzivnog korišćenja međunarodnog plovnog puta Tise i razvoja turizma, predviđena je rekonstrukcija, revitalizacija i izgradnja odgovarajuće infrastrukture (putničkih pristaništa, marina, objekata nautičkog turizma, privezišta za čamce). Tako je u Titelu planirana lokalna luka, objekti marine i turističkog pristaništa, dok su privezišta za čamce planirana u Titelu i Mošorinu. Planiranim rešenjima vodilo se računa o očuvanju odbrambenih nasipa na prostoru opštine, koji su deo širih vodoprivrednih sistema i dirigovano-veštačkog vodnog režima, ali i zaštiti vodnog koridora i priobalja. Predviđena je izgradnja naseljskog kanalizacionog sistema i PPOV u Titelu, kako bi se sprečilo zagađenje vodotoka. Kako održivi razvoj multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise zahteva usklađenost planiranih aktivnosti sa potrebama očuvanja prirode i kvaliteta životne sredine, prostor je diferenciran na ekološki koridor Tise i zaštitne zone (do 50 m, 200 m i 500 m od granice koridora), prema kojima

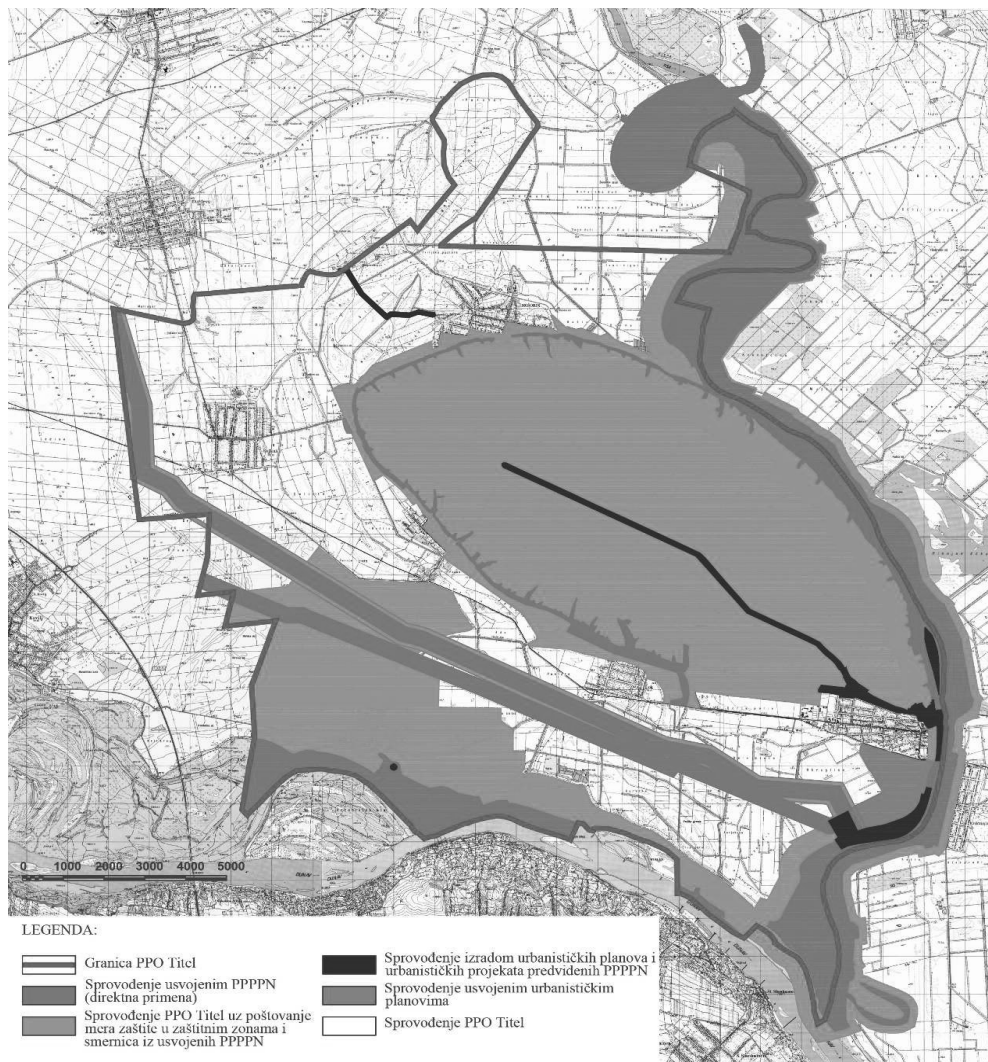
Stečene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

su definisana pravila upotrebe, uređenja i građenja. U ekološkom koridoru se direktno primenjuju PPPPN, dok se u zaštitnim pojasevima (zonama) ekološkog koridora primenjuju mere zaštite. Za građevinsko zemljište u zaštitnoj zoni ekološkog koridora predviđena je primena važećih planova uz poštovanje mera zaštite propisanih PPPPN.

PPPPN Specijalnog rezervata prirode "Titelski breg" usvojen je 2016. godine, a obuhvatio je prostor koji je proglašen za zaštićeno prirodno dobro od izuzetnog značaja I kategorije (Specijalni rezervat prirode „Titelski Breg“), njegovu zaštitnu zonu i zonu uticaja na zaštićeno područje. Zbog poznatih ornitoloških vrednosti ovo prirodno dobro je izdvojeno kao stanište ptica (IBA područje), ali i biljnih i dnevnih leptira (IPA, PBA). Ovaj prostor predstavlja retko očuvan geomorfološki kompleks sa specifičnim prirodnim, kulturno-istorijskim, turističkim, ambijentalnim i drugim vrednostima. Rezervat se celom svojom površinom (496 ha) nalazi u opštini Titel, dok je PPPPN obuhvatio širi prostor (11.434,63 ha) opštine Titel. Područje je podeljeno na tri podceline: SRP „Titelski breg“ sa trostepenim režimom zaštite, zaštitna zona SRP i zona uticaja na SRP. Konceptija razvoja područja posebne namene podrazumeva ograničenje širenja građevinskih područja. Delove građevinskih područja naselja koja se nalaze u granici zaštićenog područja (Lok, Titel), tangiraju SRP (Mošorin, Vilovo) ili se nalaze u njenoj zaštitnoj zoni (Titel, Vilovo, Mošorin) je potrebno usaglasiti sa režimima zaštite. Predviđeno je izuzimanje neizgrađenog građevinskog područja naselja Lok koji ulazi u granice zaštićenog područja i zaštitne zone SRP. Predviđeno je kontrolisano korišćenje prirodnih resursa i usklađeno sa uslovima zaštite prirode, posebno poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe. Povećanje površina pod šumama, formiranje zaštitnih pojaseva zelenila i racionalno korišćenje voda, obnovljivih izvora energije i mineralnih sirovina, posebno nemetaličnih, treba da bude usklađeno sa uslovima zaštite prirode, kao i merama koje su date u važećim aktima o zaštiti. Posebno su značajne aktivnosti u oblasti vodoprivrede, koje se odnose na izgradnju sistema za navodnjavanje na "Titelskom bregu" koji je planiran tako da se voda zahvata na obali Tise, pumpama diže na viši teren (breg) i zatim preko mreže cevovoda usmeri ka poljoprivrednim površinama. Budući razvoj Rezervata usmeravaće se ka onim vidovima korišćenja koji će manje opterećivati životnu sredinu i omogućavati brže obnavljanje prirodnih resursa. Atraktivni prirodni i antropogeni turistički potencijali predodredili su korišćenje planskog područja–posebne namene za sledeće dominantne oblike turizma: eko-turizam, ruralni/seoski turizam sa ponudom eko i etno turizma, rekreativno–izletnički turizam, edukativni turizam, kulturno manifestacioni turizam i lovni turizam. Planiran je opštinski put kroz SRP koji povezuje Mošorin i Titel. Konceptija razvoja nemotornog saobraćaja predviđa formiranje i razvoj kapaciteta nemotornih-pešačko-biciklističkih kretanja kroz definisanje koridora biciklističkih staza. Predviđena je direktna primena PPPPN u SRP "Titelski breg", dok su za zaštitnu zonu SRP definisane smernice i mere koje se moraju implementirati u PPO Titel.

PPO TITEL IZMEĐU LOKALNIH POTREBA I STEČENIH PLANSKIH OBAVEZA

PPO Titel usklađen je sa svim planovima višeg hijerarhijskog nivoa. Način sprovođenja PPO Titel i usaglašavanja sa PPPPN prikazan je na Karti 2 i u Tabelama 2 i 3.

Karta 2. Način sprovođenja PPO Titel

Stechene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

Tabela 2. Način sprovođenja PPPPN u čijim obuhvatima se nalazi opština Titel

Naziv plana	Način sprovođenja		
	Direktno sprovođenje	PPO Titel ili drugi lokalni plan uz poštovanje propisanih mera zaštite u zaštitnim zonama i definisanih smernica PPPPN	PPO Titel
PPPPN SRP "Titelski breg"	U granicama SRP sa režimima I, II i III stepena zaštite	U zaštitnoj zoni	Ostali prostor opštine u obuhvatu PPPPN
PPPPN SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit"	U granicama SRP sa režimima II i III stepena zaštite	Prostor opštine Titel van SRP koji je u obuhvatu PPPPN	/
PPPPN međunarodnog vodnog puta E-80 Dunav	U neposrednom zaštitnom pojasu (trasa plovnog puta širine 200 m i deo vodnog puta Dunava)	U širem zaštitnom pojasu (korito Dunava i inundaciono područje)	Ostali prostor opštine u obuhvatu PPPPN
PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok"	U pojasevima zaštite gasovoda (neposrednom, užem i širem) do 400 m obostrano od ose gasovoda	U pojasu kontrolisane izgradnje (200 m od zaštitnih zona)	/
PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju	U zonama zaštite (I, II, III) trase produktovoda 200 m obostrano od ose produktovoda	/	Ostali prostor opštine u obuhvatu PPPPN
PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise	U ekološkom koridoru Tise	U zaštitnim zonama ekološkog koridora (50, 200, 500 m)*	Ostali prostor opštine u obuhvatu PPPPN

* Za delove građevinskog područja u ekološkom koridoru obavezna je primena ili izrada urbanističkog plana.

Lokalna samouprava u planiranju i uređenju prostora naselja

Tabela 3. Bilans površina prema načinu sprovođenja PPPPN na prostoru opštine Titel

Način sprovođenja	Naziv plana	Površina (ha)	% opštine
Direktno sprovođenje PPPPN	PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju (Sombor-Noví Sad-Pančevo-Beograd-Smederevo-Jagodina-Niš)	720,87	2,76
	PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok" (Izmene i dopune)	980	3,76
	PPPPN SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit"	462,90	1,78
	PPPPN međunarodnog vodnog puta E-80 Dunav (Panevropski koridor VII)	184,85	0,71
	PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise	1.596,47	6,12
	PPPPN SRP "Titelski breg"	496	1,90
Površina opštine na kojoj se direktno sprovode PPPPN		4.441,09	17,03
PPO Titel uz propisane mere zaštite u zaštitnoj zoni i smernica PPPPN	PPPPN sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju (Sombor-Noví Sad-Pančevo-Beograd-Smederevo-Jagodina-Niš)	/	/
	PPPPN transnacionalnog gasovoda "Južni tok" (Izmene i dopune)	488,31	1,87
	PPPPN SRP "Koviljsko-Petrovaradinski rit"	2.697,04	10,34
	PPPPN međunarodnog vodnog puta E-80 Dunav (Panevropski koridor VII)	395,86	1,52
	PPPPN multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise	1,329,91	5,1
	PPPPN SRP "Titelski breg"	8.643,47	33,15
Površina opštine na kojoj se sprovodi PPO uz propisane mere zaštite u zaštitnim zonama i smernice iz PPPPN		13.554,59	51,98
Važeći urbanistički planovi	Plan detaljne regulacije postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kolektora u KO Sajkaš	8,71	0,03
	Plan detaljne regulacije za deo radne zone Jug - I u Titelu	268,29	1,03
Površina opštine na kojoj se primenjuju važeći urbanistički planovi		277	1,06
PPO Titel	PPO Titel i urbanistički planovi čija izrada je predviđena PPO Titel za prostore koji zahtevaju detaljniju razradu	7,802,6	29,93
Ukupna površina opštine Titel		26.075,28	100

Stečene planske obaveze kao determinanta lokalnog razvoja: postupak usklađivanja prostornog plana opštine Titel sa planovima višeg hijerarhijskog nivoa

Za prostor opštine, koji se nalazi u granicama zaštićenih prirodnih dobara ili u granicama posebne namene infrastrukturnih i ekoloških koridora, prmenjena su rešenja, mere i uslovi iz PPPPN. Analizom je utvrđeno da se čak 96,67% prostora opštine Titel nalazi u obuhvatu bar jednog PPPPN. Kako je većina ovih planova sa elementima detaljne razrade i direktne implementacije, na 17,03% površine opštine vršiče se direktna implementacija PPPPN. Više od polovine površine opštine (51,98%) planski se razrađuje kroz PPO Titel, međutim sa stečenom planskom obavezom za strogo poštovanje definisanih mera zaštite u zaštitnim zonama zaštićenih područja i infrastrukturnih koridora i uvažavanje smernica i odredbi definisanih PPPPN. Ako se ovome doda da su na 1,06% prostora opštine na snazi važeći urbanistički planovi, dolazi se do zaključka da je PPO Titel na samo 29,93% površine uticao na lokalni razvoj bez stečenih planskih obaveza.

Ovako stečeno plansko stanje (planska obaveza) umnogome je determinisalo i predodredilo budući lokalni razvoj opštine Titel. PPO pokušano je da se odgovori na lokalne zahteve uključivanjem krajnjih korisnika i lokalnih interesnih grupa u kreiranje lokalnog razvoja. Iako su lokalni planovi veoma važni jer uključuju i utiču na krajnje korisnike i u skladu sa lokalnim trendovima razvoja i lokalnim specifičnostima definišu planska rešenja, mnogi zahtevi i potrebe bili su u koliziji sa odredbama PPPPN (lokacije turističkih zona i vikend naselja, stočnih groblja, razvoj poljoprivrede kao dominantne delatnost ograničen). Iako prostori za koje su usvojeni PPPPN imaju veliki značaj na nacionalnom i regionalnom nivou, delimično su ograničili lokalni razvoj opštine Titel rezervisanjem i zaštitom prostora.

LITERATURA

Dabović, T., & Đorđević, D. (2012). Mogućnost unapređenja vertikalne integracije u teoriji planiranja. *Zbornik radova - Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu*, 60, 1-18.

Đorđević, D., Dabović, T. Bjelić, B. & Pjanović, B. (2021). Slabljenje sistema prostornog planiranja u Srbiji – doba prevlasti prostornih planova područja posebne namene (2010-2020): dodatak. U: D. Filipović, V. Šećerov, D.S. Đorđević (ur.) *Planska i normativna zaštita prostora i životne sredine*. Beograd: Asocijacija prostornih planera Srbije, Univerzitet u Beogradu-Geografski fakultet.97-103.

Đorđević, D., Dabović, T. Bjelić, B. & Poledica, B. (2020). Slabljenje sistema prostornog planiranja u Srbiji – doba prevlasti prostornih planova područja posebne namene (2010-2020). *Glasnik Srpskog geografskog društva*, 100(2), 129-160.

Prostorni plan područja posebne namene međunarodnog vodnog puta E80 – Dunav (Sl. glasnik RS br. 14/15);

Prostorni plan područja posebne namene multifunkcionalnog ekološkog koridora Tise („Službeni list APV“, broj 14/2015)

Prostorni plan područja posebne namene sistema produktovoda kroz Republiku Srbiju („Službeni glasnik RS“ broj 19/11);

Prostorni plan područja posebne namene Specijalnog rezervata prirode „Koviljsko-Petrovaradinski rit“ („Službeni list AP Vojvodine“, broj 3/12);

Prostorni plan područja posebne namene Specijalnog rezervata prirode "Titelski breg" ("Službeni list APV" broj 10/16);

Izmene i dopune Prostornog plana područja posebne namene transnacionalnog gasovoda "Južni tok" (Sl. glasnik RS br. 46/13);

Lokalna samouprava u planiranju i uređenju prostora naselja

Prostorni plan Republike Srbije od 2010. do 2020. godine ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 88/10);

Regionalni prostorni plan AP Vojvodine ("Sl. list APV", br. 22/11);

Živanović, Z., Samardžić, I., Blagajac, I. & Bojović, V. (2021). PPPPN zaštićenih područja – uslovljenost konfliktnih situacija namenom zemljišta. U: D. Filipović, V. Šećerov, D.S. Đorđević (ur.) *Planska i normativna zaštita prostora i životne sredine*. Beograd: Asocijacija prostornih planera Srbije, Univerzitet u Beogradu-Geografski fakultet.201-210.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.1:352.078(082)

711.4:352.078(082)

НАУЧНО-стручни скуп са међународним учешћем Локална самоуправа у планирању и уређењу простора и насеља (9 ; 2022 ; Београд)

Deveti naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem Lokalna самоуправа u planiranju i uređenju prostora i naselja, Beograd, jun 2022. / organizuju Asocijacija prostornih planera Srbije ... [et al.] ; urednici Velimir Šećerov ... [et al.]. - Beograd : Asocijacija prostornih planera Srbije : Univerzitet, Geografski fakultet, 2022 (Beograd : Planeta print). - 525 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 200. - Str. 11: Uvodna reč / urednici. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Abstracts.

ISBN 978-86-6283-125-5 (GF)

а) Просторно планирање -- Зборници б) Урбанистичко планирање -- Зборници в) Локална самоуправа -- Зборници

COBISS.SR-ID 68828681